

ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 190 ՏԵՄԵՆԶԻԿԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ Չորեքշաբթի, 21 Հոկտեմբերի

1898

Չորեքշաբթի, 21 Հոկտեմբերի ՏԵՄԵՆԶԻԿԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ № 190

Տարեկան՝ 10 ռուբլի, վեց ամիսը՝ 6 ռուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ռ. 50 կ. Թիֆլիսում ամիսը՝ 1 ռ., հատուկ 5 կ. Բաժանորդ գրուած են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատունը:

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ, Редакция „Норъ-Даръ“ կամ Tiflis, Rédaction „Nor-Dar“

Խմբագրութեան բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերէն) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարութիւններն ընդունուած են ամեն լոկոնտիլ: Յայտարարութիւններն բառին՝ 2 կ., ընկալման համար՝ կրկնապատի:

«Նոր-Դար»-ի խմբագրատունը դառնում է Բոլշայա-Վաղալովնայա փ. Ա. Գ. քաղաքաժամանակագրական, Աշխարհի տանը, № 20, Սապեօրնի զօրանոցի դիմացը:

Ա Ջ Դ

Նրանց, որոնք դեռ չեն վճարել այս տարուայ ըստանդարտ-գինը և նրանց, որոնց վրայ անցեալից ապառիկներ են մնում, խմբագրութիւնս յիշեցնում է իրենց պարտքը:

ԲՈՎԱՆԴԱՅԻՆԹԻՆ

Եւրոպական կոնցերտը, Ռուսիան և Արևելքը:
Ք ը ո ղ ի կ ո յ ն.— Լուրեր:
Մեզ գրում են.— Գուշէթից:
Գուշէթիցի կրօնափոխական շարժումը կրկնապէս:
Ժամատարը Վենետիկում:
Նամակ խմբագրութեան:
Թ ղ փ ա կ ց ու թ ի լ ի ն ի ս ք.— Նամակ Պարսկաստանից՝ Թարիդ:
Ք ա ղ ա ք ա կ ա յ ն.— Գրայքի մի գործը: Փաշաղայի խնդիրը: Անխնայական-ները:
Հ ա ա ղ ը ն ի ք:
Բ ա ն ա ս ի ր ա կ ա յ ն.— Սպանուած աղաւթին:
Տ ե ղ ե կ ա տ ու լ:
Յ ա յ տ ա ր ք ու թ ի լ ի ն ի ս ք:

ՆԻՐՈՊԱԿԱՆ ԿՈՆՏԵՐՏԸ, ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԱՐԵՎԵԼԻՔ

Այս խորագրի տակ «Նով.»-ը շնորհ է անում ապացուցանելու, որ եւրոպական կոնցերտը յուզում է միայն Արևելքը և Ռուսիային զրկում է այդ երկիրը խա-

ղաղեցնելու ազդեցութիւնը: Կոնցերտի օրհանման ամեն կողմից շահաւէտ է միայն այն պետութիւնները, որոնք կա-մենում են տաղանաւ յարուցանել Արեւելքում և փութացնել Թիւրքիայի բա-ժանումը: Ռուսիայի խաղաղարար ազդե-ցութիւնը սահմանափակելով, եւրոպա-կան կոնցերտն Արևելքի գործերում կը-շիւ է տալիս «Եւրոպական ոչնչութիւն-ները»: Նա ստեղծում է մի միջնորդ, որի մէջ յաջողութեամբ ծագում Գեր-մանիայի գերակշռութիւնը, իսկ ռուսաց ազդեցութիւնը դժուարութիւնների է հանդիպում: Արևելքի եւրոպական դի-ւանագիտութեան համար՝ որքան Արեւ-ելքը վատ գրութեան մէջ լինի, այն-քան թոյլ կըլինի Ռուսիան: Սակայն, չուրանալով հանդիման եւրոպական կոն-ցերտի կատարած դերը Գերմանիայի բարեշուք լուծման գործում, «Նով.»-ը չի նկատում է:
«Այժմ, երբ Թիւրքիայի ձեռքին մնա-ցել են միայն երկու ջրիտոնեայ նա-հանգ, որոնցից մէկը—Սակեղոսիան մեզ հեղափոխ է, միւսը—Հայաստանը կպած է մեր սահմաններին, մենք պէտք է խօս-քով ու գործով հաստատականութեամբ ցոյց տանք աշխարհին, որ նրանց հա-մար մենք չենք կարող թոյլ տալ եւրո-պական կոնցերտի նոյնպիսի երեք տա-րիները, որպիսին մենք հէնց նոր տե-սանք Գերմանիայում, ուստի Գերմանի-յան դերը մեր արեւմտեան մասով եւրոպական կոնցերտի մէջ, մենք մեր պատասխա-նատուութեան տակ ենք առնում Մակե-դոնիայի և Հայաստանի վիճակը և կար-գապահութիւնը նրանց մէջ, և ոչքի թոյլ չենք տալ, որ այս բանում խառ-նուի կամ օգնի»:
Մի-երկու օրից յետոյ նոյն «Նով.»-ը

իւր այս յօդուածի առթիւ «հաւաստի աղբիւրից» մի հաղորդագրութիւն է հրա-տարակել, որի մէջ ասում է, թէ չորս պետութեանց համաձայնութեան քաղա-քականութիւնը կատարեալապէս համա-պատասխանում էր ռուսաց Կայսերական կառավարութեան հպատակներին և մը-տազրութիւններին, թէ միմիայն պե-տութեանց մէջ տիրող միաբանութեան շնորհիւ էր, որ հնարաւոր եղաւ սահման դնել Գերմանիայի կողմից տիրող անկանոն կարգերին, հեռացնել Թիւրքիայի գո-րծերը և դրանով խաղաղեցնել բնակիչ-ներին, դուռ բանալով այն ռեֆորմների համար, որ վաղուց արդէն մշակել են Գ. Պոլսի գեապանները:

«Սահմանային կառավարութեան գործո-ւթեան այժմեան եղանակը,—չարու-նակում է իշխող հաղորդագրութիւնը,— ցոյց տուց, որ այդ կառավարութիւնը բոլորովին ճիշտ կերպով քննադատել է չորս պետութեանց բարեկամական առա-ջադրութեանց նշանակութիւնը, որոն-ցով այդ պետութիւնները ձգտում էին կարելոյն չափ աւելի ապահովելու իրենց Թիւրքիայի շահերը: Միւս կողմից, Ռուսիայի, Փրանսիայի, Իտալիայի և Անգ-լիայի քաղաքականութեան կատարեալ միաբանութիւնը Գերմանիայի խնդրում՝ պարզ ցոյց է տալիս, որ եւրոպական պետու-թիւններն իրենց բոլոր ջանքերը գործ են դնում Արևելքում խաղաղութիւնը պահպանելու և թէ նրանք ամենին մը-տադիր չեն կարող լինել քաղաքական օրէն բարդ խնդրի յարուցանելու: Այս-պիսով ոչ մի առիթ չկայ սպասելու, որ Գերմանիայի գործերը լուծելուց յետոյ՝ հեր-թական խնդիրներ կըդառնան Մակեդո-նիայի և Հայաստանի խնդիրները: Ընդ-հակառակը, բոլոր տեղիկութիւններից երևում է, որ Մակեդոնիայում ներկա-յում կարգ և անդորրութիւն է տիրում, իսկ այն հանգամանքը, որ մի կողմից ռուսաց կառավարութիւնն է միջոցներ ձեռք առել հայ վիստապահներին ան-վասն կերպով բնակեցնելու իրենց

հայրենիքում և միւս կողմից թուրք իշ-խանութիւններն են աշխատում վերա-դարձնելու նրանց՝ իրենց հողերն ու տները,— համոզում է, որ Թիւրքիայի հայաբնակ գաւառներում չի կարելի որեւէ բարդութիւն սպասել»:

Հոկտեմբերի 1-ից ց31-ն ղեկ-տնւմբերի «Նոր-Դար»-ին ըստա-նորդ են գրում եւ վճարում են 3 ռուբ. 50 կոպ.:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Երեկ, հոկտ. 20-ի առաւօտեան, Թիֆ-լիսի Վանքի եկեղեցւում և Միտին մայր տաճարում ի Տէր հանգուցեալ Աղէքսանդր III-ի մահուան տարեդարձին հոգեհա-նգիստ կատարուցին:

Այսօր առաւօտ նորին Մեծութիւն Թադատր Կայսր Նիկոլայ Ալեքսանդրո-վիչի գահակալութեան տարեդարձի օրը՝ գահաճոխական մաղթանքներ կըկատա-րուին թէ հայոց և թէ աշխարհաւանների աղօթմանն: Միտին մայր տաճարում կըկատարագէ վրաստանի էքզարխ ս. Փաւլոսը, որի միջոցին Արևելայի տա-րից 21 անգամ թնդանթ կարճակուր:

Ս. Էջմիածնից մեզ հաղորդում են, որ Վահագն Հայրապետը մտադիր է այս ձմեռ Թիֆլիսում անցկացնելու: Հաւանա-կան է, որ նորին Վահագնաւոր Թիֆ-լիս ճանապարհով դեկտեմբերի սկզբ-ներին:

Նոյն տեղից մեզ հաղորդում են, որ առաջիկայ կիրակի, հոկտեմբերի 25-ին, եպիսկոպոս են ձեռնադրուելու Գարեգին վարդ. Սաթրեանը, Յովհաննէս վարդ.

Ջիրակունին, Յուսիկ վարդ. Տէր-Մովսի-սեանը և Աշոտ վարդ. Ջախեանը, որոնց ձեռնադրութիւնը տեղի պիտի ունենար Ասլանեան և ճէվահիրեան եպիսկոպոս-ների ձեռնադրութեան հետ, բայց յետա-ձգուել էր:

Թիւրքիայից արդէն Ս. Էջմիածին են հասել Գեորգ Իւթիմեան և Յակոբ Աշո-տեան վարդապետները, որոնք յոյնալս եպիսկոպոս պիտի ձեռնադրուեն յիշալ օրը:

Գ. Պոլսից Ս. Էջմիածին են գալիս Կեսարիոյ առաջնորդ Տրդատ վարդապե-տը և երկու ուրիշ վարդապետ յոյնալս եպիսկոպոսանալու:

Այսպիսով նոր եպիսկոպոսներ կըձեռ-նադրուեն 9 վարդապետ, չորսը—Ս. Էջ-միածնի միաբանութիւնից և հինգը— Թիւրքիայից:

Մայրաքաղաքի թիւթերում Թեհրա-նից հեռւում են այն լուրը, թէ Հան-ժառանգի է ներկայ տարում ճանապար-հորդութիւն կատարել դէպի Եւրոպա: Պարսից Հանի ճանապարհորդութիւնը յետաձգուած է 1900 թ., երբ նորին մեծութիւնը կայցելի Պարսից համա-խարային ցուցահանդէսը և ի դէպ՝ այ-ցելութիւններ կանի եւրոպական բոլոր պետերին:

Ժամատարի դէմ կուռելու համար Բարձրագոյն հաստատուած յանձնաժո-ղովի նախագահ՝ պրինց Ա. Գ. Օլլդեն-բուրգսկին, որը բարձրագոյն հրամանով ուղեւորում է Անգլիոսպահան երկիրը և աւելի հեռու, սպասում էր Բաթումում հոկտ. 19-ի երեկոյան:

Կովկասի Կառավարչապետ իշխ Գ. Ս. Գալցիցին չէ հաստատել Թիֆլիսի քա-ղաքային խորհրդի 200,000 ռ. փոխա-նութիւն անելու և Բիդլիական անտիմ ընկերութեան 115,000 ռ. տարեկան վը-ճարելու մասին արած որոշումը:

Եր, որի պատճառով և այդտեղ էի տեղա-փոխել զբաղեցման, սկսեալ կանգ առայ զարմացած: Գրասեղանիս վրայ վառում էր լամպը: Մահաճախիս վրայ երեսն ի վեր պառկած էր մէկը և խոփացնելով ընած էր: Թէն վերմակն, ինչպէս երե-ւում էր, սկզբում ծածկել էր վրան, բայց յետոյ, քնի մէջ, ձեռքով պատի կողմն էր չալտրի, անշուշտ այն պատճառով, որ սենեակի շատ տաք էր: Այ ձեռքը կախ էր ընկել մահաճախից ներքև: Հա-լած էր սիրտուկ: Թիւթեր կոճակները բաց էր արել, և երևում էր չիթի կապոյտ շապիկը սպիտակ պոլոտնով: Գլխարկն ընկած էր մահաճախի գլխավերքի, յա-տակի վրայ: Ճանապարհորդական երկա-րաճիտ կոշիկներից մէկը հապին էր, միւ-սըն ընկած էր մահաճախից բաւականին հեռու: Մահաճախի մէջքին կախ էր ըն-կած նրա ձմեռուայ վերարկուն, որի առ-լաթի պտտառը տեղ-տեղ ձաքաքեր էր և երևում էր տակի բամբակ: Սենեակի անկիւնում դրուած էր մի ահագին շաք-րուած ճամպուրկ:

Աչքերիս չհաստատով, մօտեցայ, որ լաւ դիտեմ, թէ ով է այդ յանդուգն ինքնակոչ հիւրը: Կարճ խոլած խիտ մազերով, սափած լիւր գէմբով և չա-փաղանց ևս յոյներով ու բերկրով մի արծուաթիթ երկտասարդ էր: Ինձ թու-աց, թէ նրա դէմքը ծանօթ է ինձ,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍՊԱՆՈՒԱԾ ԱՂԱԽՆԻՆ

Վ Ի Պ Ա Կ

Կ *

Մինչև վերջին քաղն էլ ես չէի հա-ւատում, թէ այդ ամուսնութիւնը գլուխ կըգայ, ինչպիսի ունենալով Սառայի այն տարօրինակ բնավորութիւնը, որ նա ցոյց էր տուել իմ առաջին այցելութեան ժա-մանակ և որպիսին ներկայացել էր ինձ Գարեգին արած պատմութիւնից: Բայց այդ ամուսնութիւնը ոչ թէ միայն գլուխ եկաւ, այլ և պաակի գիշերը Սառան կարող էր օրինակելի նորահարս լինել: Այդ գիշեր միայն տեսայ, թէ որքան հրաշալի գեղեցկութիւն ունէր նա հար-սանեաց սպիտակ հագուստի մէջ: «Նրա գլուխը... գիտես ինչ բան է նրա գլու-խը» ակամայ միտս եկան Գարեգին խօս-քերը, երբ ներս մտայ պայծառ լուսա-ւորուած հիւրասենեակը և տեսայ այդ խորհրդաւոր աղջկայ լայն, խոհուն, փը-րոսկի սպիտակութեամբ փայլող ճա-կատը՝ գազաթիւն հաւաքած շքեղ սե-

մաղերով, սպիտակ թափանցիկ շղարշի տակ: Նա մի յաւերժահարս էր, որի առաջ պէտք էր ծունկ խոնարհել և քրան-չացման, սրբազան երկրպագութեան և պաշտելիութեան խօսքեր արտասանել: Նա նստած էլ լուռ. գէմբը սաստիկ դու-նատ էր. կեդրոնացած հայացքի մէջ մի ինչ-որ խորը, անթափանցիկ թա-խիծ էր նշմարում, որը արագիկական կերպարանք էր տալիս նրա դէմքի զար-մանալի խիտ-կանոնաւոր գծերին: Մա-լիսեան ծաղկների մի սղորմ փունջ էի տարել: Մատուցի: Ընդունելիս տղու-թեամբ ժպտաց, թեթեալի գլուխ տուեց և հրաւիրեց, որ կողքին նստեմ: Գարե-գինը նստեց աջ կողմը: Ի մեծ զարմանս իմ, բարեկամս մէջ այդ երեկոյ տարօ-րինակ վախկոտութիւն էի նկատում. ման էր գալիս ոտները մտանքի վրայ, խօ-սում էր կամայ, յիմարութիւններ շատ չէր դուրս տալիս, անողորմ կարծում և սաստիկ քրտնում էր: Բայց այդ բո-լորի հետ միասին հարսնացուի վրայ նա-յում էր վերին աստիճանի երկրպագ-քրտնացումով: Ըստ երկրպագութեան, Սառայի այդ գիշերուայ գեղեցկութիւնը նրա հա-մար էր անսպասելի նորութիւն էր, և նա ճնշուած էր այն գիտակցութեան տակ, որ այդ գեղեցկութիւնն իւրն է, իւր սեպ-հականը:

Հարսանիքը շատ համեստ բնավորու-

թիւն ունէր, գլխաւորապէս նրա համար, որ Սառան էր այդպէս կամեցել: Հիւ-րերի թիւում ներկայ էին նորահարսի ծնողների ամենամօտ արգասիները, նրա ընկերակիցները մի երկուսը, վեր-ջիններէս թուում ծիւլ Սիմոնը կարգա-ցող ընկերակիցն—տղեկատու պիւս-նէով մի խիտ տգեղ և խիտ համարձակ աղ-ջիկ:—Իսկ փեսացուի կողմից հրաի-րուած էին մի քանի պաշտօնակիցներ, այնպէս որ բոլորը միասին առած՝ հա-ղւա մի տանիքին հոգի լինէին:

Եւ այդպէս, հակառակ սպասածին, հարսանիքը տեղի ունեցաւ և վերջացաւ առանց միտքի միջնադէպի:

Երբորդ օրը մեկնեցի ամառանոց: Սկզբներում ինձ սաստիկ հետաքրքրում էր նորագոյտի զոյլի կեանքը, գլխաւո-րապէս Սառայի տարօրինակ և խորհր-դաւոր բնավորութեան նկատմամբ: Այդ պատճառով երկու շաբաթից յետոյ մի նամակ գրեցի Գարեգինին: Պատասխան չստացայ: Կարծելով, որ նամակս տեղ չի հասել, նոյն նամակը կրկին երկրորդ անգամ: Ելի մի պատասխան: Գրեցի երբորդ անգամ: Գարեգինը լուծիւն: Յետոյ մտածեցի, որ ամառը գուցէ քա-ղաքում չեն մնացել, և այլ ևս բան չը-գրեցի:

Սեպտեմբերի վերջերին որ Թիֆլիս վերադարձայ, առաջին գործս այն եղաւ,

*) Տես «Նոր-Դար» № 188.

Մօտիկ ապագայում, ինչպէս հաղորդում են մայրաքաղաքի թերթերը, Պետերբուրգում կազմակերպւում է մի նոր բարեգործական-բժշկական ընկերութիւն, որի նպատակն է փոխադարձաբար օգնութեան հասնել այն բժիշկներին, որոնք Պետերբուրգ կղզեան իրենց գիտութեան մէջ կատարելագործուելու համար:

Հետազոտութիւնների համար Կովկաս եկած ֆրանսիացի ճանապարհորդ բարոն դը-Բայը իւր գործն առաջիմ վերջացրած լինելով, վաղը հոկտ. 22-ին, մտադիր է ռազմավարական ճանապարհով ուղևորուել Մոսկուա և Պետերբուրգ:

Պետերբուրգի համալսարանի արեւելեան լեզուների ֆակուլտետում ուսանողների թիւն այս տարի համեմատաբար շատացել է: Գլխավորապէս չին մանդոլ-մանջուրական և ճափոնական ու բորեական լեզուներով են հետաքրքրում:

Յունուարին Պետերբուրգում մտադրութիւն կայ կազմակերպելու պատկերների միջազգային մի ընդարձակ ցուցահանդէս. նախաձեռնութիւնը պատկանում է «Միր իսկուսավա» ամսագրի խմբագրութեան:

Մեզ խնդրում են հրատարակել. «Կայսրուհի Մարիա Ալեքսանդրովնայի կոյրերին խնամող ընկերութեան Կովկասեան ճիւղի խորհուրդը պատիւ ունի ծանուցանելու ի գիտութիւն ընդհանրութեան, որ առ 1-ն սեպտ. 1898 թ. հիւլի դրամարկում կար 45,111 ռ. 17 1/2 կ., սեպտեմբերի ընթացքում ստացուած է 926 ռ. 14 կոպ. նոյն ամսու ծախուած է 1684 ռ. 32 կ., առ 1-ն հոկտեմբերի կազմում է 44,352 ռ. 99 1/2 կոպ.: Այս գումարից գտնուում են՝ ա) ընթացիկ հաշուով պետական բանկի Թիֆլիսի բաժանմունքում 5,344 ռ. 27 կ., բ) նոյն բանկի խնայողական դաճարանում 1,926 ռ. 78 կ., գ) տոկոսաբեր թղթերով ի պահուած նոյն տեղում 37,105 ռ. 13 կ. և դ) դրամաբեր պարտէ մնում առ 1-ն հոկտ. 1898 թ. 23 ռ. 18 1/2 կոպ.:

Ժիւլի ակնարկաբանում 1898 թ. սեպտեմբեր ամսում նոր հիւանդներ եղել են 397 հոգի, որ հանրի հետ միասին արել են 2,786 այցելութեան, նոյն միջոցին կատարուել է 71 աչքի անդամատում:

բայց ոչ մի կերպով չկարողացայ յիշել, թէ ով կարող էր լինել: Ուզեցի գիտած ընթացքով ծառայիս զարթեցնեմ հացը ու փորձ անելու, բայց ոտս դիպաւ աթոռին և այնպիսի թրիկոց բարձրացայ, որ քնածն իսկոյն բաց արեց աչքերը, մի քանի վայրկեան յանկարծ արթնացած մարդկանց անմիտ աչքերով նայեց ինձ, յետոյ վեր թռաւ և զրկաբաց դիմեց ինձ, կանչելով:

—Ա՛, արդէն եկել ես... Ներողութիւն, պատկեցի, որ մի քիչ հանգստանամ, քունս տարել էր: (Նա երկու ձեռքով ամուր գրկեց իձ և համբուրեց շրթերովս): Ամբողջ օրը ճանապարհ եմ եկել, և սատիկ չարգելուած էի:

—Ներողութիւն... ես... —Թոթովեցի նրա մտքմտական անսպասելի վարմունքի չփոթումը, — ես չեմ կարողանում ձեզ յիշել...

—Միթէ, — բարձրաձայն ծիծաղեց նա—Թուեանք չեմ ես... միասին չէինք սովորում դպրոցում:

Ձեռքս խփեցի ճակատիս:

—Ա՛, ճիշտ, —ասացի ես, յանկարծ յիշելով նրան: — Բայց դու այնքան փոխուել ես...

—Տեսնուի, բայց այս երկար ու ձիւ տարիներում մարդ չի փոխուի... մանաւանդ արեւելքին, որ այսօր տեսնում ես մազ չկայ երեսին, վաղն արդէն արջի պէս մաղակալել է:

ՄԵՁ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

ԳՐՈՒՅԹԹԻՑ. —Հոկտեմբերի 16-ին տեղիս դորազնաի սպայ Լեոգինովը, մի զինուորի պատուիրում է, որ գնաց սունիքի իրենց տան համար ուտելու. զինուորը հրամանը կատարում է և բերում անտառից. այդ օր ճաշին սպան, իւր կինը, երկու երեխաները և ծառայող զինուորն ուտում են սունիք, բայց անցնում է հազիւ մի քանի ժամ և ապա բուրի ալիքներն սկսում է խիստ այրելու: մինչև լոյսը վաղնաւում են ինքը սպան և երկու երեխաները (7—9 տ.). 17-ին գիշերը վաղնաւուցեալ և կինը. ծառան մերձ ի մահ է և յոյս չկայ որ աղատուի. մնացել է մի երեխան, նա էլ հիւանդ է:

ԳՐՈՒՅԹՊԵՆԻ

ԿՐՈՆԱՓՈԽՈՒՄՆ ԶԵՐԺՈՒՄԸ ԿԸ ԿՆՍԻ

Այս առաւօտ Նիկոլոյի մեր թղթը թակցէն ստացանք շահեկան ու գոհացուցիչ տեղեկութիւններ. Գուրտպէնի կրօնափոխական շարժումը մասին, որ աւսարկ:

Չարթուս մէջ Գուրտպէնի տեղւոյս Ազգ. Առաջնորդարանը հասած է 800-ի մօտ ստորագրութիւններով հանրագրի մը զոր ստորագրողները կը յայտարարեն թէ, չըջած այլ և այլ զբոյցներն հերքելու համար, հարկ դատած են անդամ մը ևս կրկնել չայ ուղղափառ Մ. Եկեղեցւոյ հարապառ զաւակները ըլլալին:

Առօրեայ ապրուստի համար ժամանակ մը ի վեր քաղաքս գտնուող խումբ մը Գուրտպէնիցի ազգայինները ալ, որոնք անցեալ շաբթու Կ. Պոլսէն հա եկող կրօնափոխ Ամբակում վարդապետի կողմէ հռոմէականներու Առաջնորդարանը հարկուած էին, քաղաքավարութեան համար երթալէ ու կէս ժամ տեսակցել ետքը դուրս ելան: Ցայտնի էր որ վերապատուելի Հ. Ամբակումի փորձը ի դեբ և եւած էր, վասն զի այդ Գուրտպէնիցիները իրենց վարենի եկեղեցիին վրայ ունեցած սէրերին արտայայտող զիր մը ստորագրելով՝ յաջող օրը անձամբ ներկայացուցին վիճակիս առաջնորդ Ս. Մանուկեան եպիսկոպոսին, որ հարկ եղած կրօնափոխական յորդորները ստուա անոնց:

Մինչ Գուրտպէնիցիներու այս հանրագրութիւնները կը տեսնան մեր Առաջնորդարանը, կիսմանք թէ անգին՝ Նիկո-

նա վերցրեց սենեակի մէջ տեղում ընկած իւր կօշիկը և գնաց նստեց մահճակալի վրայ:

—Ներողութիւն,—ասաց կօշիկը հագնելով,—անտէր մաղորհոգիս հանում էր: Զնորհակալ եմ, սենեակը շատ տաք էր. ճանապարհին շան պէս ըստում էի: Հազիւ ջանաւ տեղն է եկել: Երեւակալի, որ ծառայող չէր ուզում ինձ ներս թողնել. հազար ու մի պաղտամեքով եմ մտել: Բայց անպիտանը, երեկ, էլի կասկածում էր, որ, ինձ ներս թողնելուց յետոյ, դուռը փակեց և բանալին գրպանը կոխեց: Ի՛նչ պատմեց նա քեզ իմ մասին:

—Ես նրան չեմ տեսնի. նա քնած է:

—Հապա ի՛նչպէս եմ տար:

—Ես առանձին բանալի ունիմ:

—Համ:

Կօշիկը շատ դժուարութեամբ էր հագնելում. նա կուսեցի տեքստիլում էր:

—Ա՛, անտէր մնաս, թէ մանեւ, հը... Ժամը քանիսն է:

—Արդէն տեսնումե՞կն է:

—Չէ: Իսկ ես կարծում էի, թէ հազիւ ինն լինի: Ուրեմն մօտ երեք ժամ քնել եմ:

Վերջապէս կօշիկը մտաւ: Ուր պինդ թրեկացնելով յատակին, նա վերկացաւ, մօտեցաւ ինձ և ուղղակի կանգնեց առաջս:

—Ինչ եմ ասում: Ուզեա, չուզեա, քո հիւրն եմ: Զատ չէ. մի քանի օր: Փո-

միջոց հռոմէական առաջնորդը գիտում ըրեր է միւթէտարքայէն և փափաք յայտնել է՝ որ երբ իր կողմէ թագրերով մը միասին համարի՞նք ներկայացուին, անոնց տներուն կրօնափոխութեան համար հարկ եղած ձեւերը պոթիւնները փութով կատարուին: Միւթէտարքայէնը, ինչպէս ուրիշ առիթներով արդարամտութեամբ շարժած է, այս պարագային մէջ ալ նոյն վարմունքն ունեցաւ՝ պտտափոխելով թէ է կը ցուի որ չպիտի կրնայ գոհացում տալ իսկ իրենց: Ն. վստմութեան եղբայրացութիւնը սա է թէ, ինչպէս որ կաթիլիկ մը հայ եղած ատեն կամ հայ մը յոյն եղած ատեն՝ կառավարութիւնը կանխապաշտօնապէս կը տեղեկագրէ իրողութիւնը կրօնափոխին թողած Եկեղեցիի հոգևոր իշխանութեան (Պատրիարքարան կամ Առաջնորդարան), որպէս զի անոր կողմէ ջանք մը ըլլալի կրօնափոխը ետ կեցնելու համար, այնպէս ալ՝ ներկայ պարագային՝ կաթիլիկ առաջնորդարանը Գուրտպէնիցիներուն համարի՞նք զբերած ատեն՝ պարտաւոր է կրօնափոխներն ալ մէկտեղ ներկայացնել:

Աւելորդ է ըսել թէ հռոմէականներու հոգևոր պետը չպիտի կրնայ կատարել այս ձեւակերպութիւնը, քանի որ Գուրտպէնիցիները ետ կեցած են հիմակ իրենց դիմումէն:

Առ այժմ, մեր ս. առաջնորդին կարգադրութեամբ, Ս. Մարթէոս նորընծայ վարդապետը և տեղւոյս Ս. Ոսկի քահանայ Գուրտպէնի կը գտնուին՝ հոգևորապէս միմիկարիւր համար տեղւոյն ազգայինները:

ԺԱՆՏԱՆՏԸ ՎԵՆՆԱՅՈՒՄ

Ժանտախտից մեռած դոկտոր Միլլիքը թաղուած է ամենամեծ դուռու թիւներով: Դիակի մօտ մնացել էին միայն դոկտոր Պիլը և գթութեան քոյրը: Երկուսն էլ բերանն ու քիթը կապել էին արտահանական շղթով: Փայտեղ զագաղը ընդին երկու ծառայ, որոնք դագաղը մեռածի սենեակը ներս մղեցին կիսով չափ միայն և իսկոյն հեռացան: Դոկտորն ու գթութեան քոյրը դագաղը ներս քարշեցին բոլորովին և դուռը փակեցին: Անուհեաեղ զագաղում սուրեմալի մէջ թաթխուած թիկի թափեցին, գետնը փաթաթեցին սուտանի մէջ և զբին դագաղը, որի խովին այնուհետեւ մեկնեցին, վրան սուլեմա սրկեցին և նորից գնացին դուրս մղեցին կիսով չափ:

ղըս այնպէս հասել է, որ ոտներեցս կանխ, մի ուս քրօշ չի ընկնիլ գրգռանցով: Ինչպէս ուզում ես, հաշուիր. Պետերբուրգից մինչև այստեղ հասնելու երեք տեղ պարտք եմ վերցրել: Գնում եմ Ա.: Հայրս մեռնում է. զրկ էր, որ հոգուն վրայ հասնեմ, և փող չէր ուղարկել: Թէ որ Սարումեանը չպատահէր,—տեսնում ես, ինչ փառասոր տեղ է ընկել անիծածը,—թէ որ նա չպատահէր, սախուրած պիտի լինէի ուղղակի փողոցում գիշերելու: Նա ասաց, որ ինքը տնիքսայ է, յարմարութիւն չունի ինձ իւր մօտ տանելու, մի խօսքով՝ զլիկոց ուղղ արաւ և բերեց ինձ քեզ մօտ Տեսնում ես, ես մեղաւոր չեմ. եթէ նեղանալու ես, ներանք նեղացիր:

—Ինչու պէտք է նեղանամ:

—Ես ի՛նչ գիտեմ: Ես մի քիչ անիրես մարդ եմ,—ծիծաղեց նա—Բայց որ գիտենաւ, ես այժմ շան պէս քաղցած եմ,—աւելացրեց նա լրջութեամբ.— Եթէ ուտելու բան ունեւ, սուր ուտեմ:

Ես ասացի, որ տանն ընթերելու սովորութիւն չունիմ, ուստի տանը բան չկայ ուտելու, և առաջարկեցի, որ, եթէ ուզում է, գնանք մօտակայ ռեստորանը:

—Գնանք:

Նա արագութեամբ կոճկեց ժիլետն ու սկսեց լրջ ընկած վիճակը, վերցրեց, թափ տուեց, ծածկեց, հագաւ վերադարձ:

Հափ: Դուսն միւս կողմը պատրաստ դրուած էր մետաղեայ մի ուրիշ դագաղ, որի մէջ զբին փայտեայ դագաղը և մետաղեան իսկոյն փակեցին, խփի և դագաղի արանքները ծածկեցին հալած կայեկով և տարան արտահանական սենեակը: Երբ դագաղը տարան գերեզմանատուն, վերջինս գոնեւ իսկոյն փակեցին այն էր, որ հաստարկութիւնից ծածկեւն գերեզմանի տեղը, որովհետեւ հետաքրքրութիւնից յետագայում մարդիկ կարող էին գնալ Միլլիքի գերեզմանը տեսնելու—մի բան, որից խուսափել իշխանութիւնն անհրաժեշտ էր համարել: Թաղմանը ներկայ էին միայն տաճարի հոգի, որոնք կանգնած էին գերեզմանից տասը քայլ հեռու: Սակայն հանգուցեալի մօտիկ բարեկամները դաժարանախաներ խօսեցին, Միլլիքին հերոս առնանելով:

Գթութեան քոյր Պիլայի մահուան լուրերը, ինչպէս երևում է, վաղածած էին. լրագրները հազրդում էին, թէ նա մինչև անգամ սկսել է առուջանալ, բայց այսօր հեռագրեր հաղորդում է, որ նա էլ է վախճանուել:

Բացի «Լոնդոնուր հիւանդանոցը» չլիթայութեց, կարգադրուած է, որ հիւանդանոցի բոլոր բժիշկներն ու ծառայողները դուրս չգան այնտեղից: Բոլոր բժիշկները պէտք է շարունակ պատրաստ լինին առաջին իսկ կանչած դէպքում գնալու: Հրամայուած է համալսարանի և հիւանդանոցների մանրակնասարանական լաբորատորիաներում փորձել համար գործածուող բոլոր կնիդանիներն սպանել և ապա այրել: Փորձեր կատարելն արգելուած է:

Վաննայի նշանաւոր մանրակնասարան պրոֆեսոր Պայաուսանը «Neue Freie Presse»-ի մի աշխատակցի հետեւալէ է ասել. «Ժանտախտով այնքան հեշտ չլին վաղեկում, որքան կարծում են: Ժանտախտն աչքան հեշտ չի տարածոււմ, ինչպէս, օրինակ, ծաղիկ: Այն անձներն է միայն վտանգ սպաւում, որոնք կը կար ժամանակ մօտիկ են լինում ժանտախտով վարակուածներին: Բայց եթէ նրանց հարկաւոր կերպով առանձնացուած են, այն ժամանակ ընդհանուր մտանքի մասին խօսք անգամ չի կարող լինել: Աչքից չպէտք է բաց թողնել այն հանգամանքը, որ Բարելի հիւանդութեան բնասարկութիւնն իսկոյն չհաղկա-

կուն և դուրս եկանք:

Ճանապարհին տուա թիւ և այնպիսի մտերմութեամբ էր խօսում, որ կարծես թէ ինձից աւելի սքոտակից բարեկամ չունէի: Տարբերակալ աղտան և նախընթաց շատաղ երիտաւոր էր: Նրա վարմունքն սկզբում ինձ բաւական անախորժ էր թուում, բայց յետոյ մի գիծ գզացի նրա մէջ, որը կարծես թէ գրաւեց ինձ. ներկութեան աստիճանի անկիւղ էր, լրբութեան աստիճանի համարձակ և ստանաբարութեան չափ անփոյթ: Ինձ թուում էր, թէ նա պարտաւոր էր և՛ ամենամեծ թաղաքներին գործել, և՛ ամենամեծ ցածութիւնը, և երկու դէպքումն էլ—կատարելապէս անփոյթ կերպով:

—Պետերբուրգում ի՛նչ էլի շինում,—հարցրի:

—Ուսանում էի:

—Էլ չեմ ուսանում:

—Բան չունեմ: Այնպէս փառասոր կերպով վաղեցին համալսարանից, որ քիֆ դալ... Դու ինձ ասա, կանանց կանկեց ընկնողը բան կրողովը... Բայց յիմար հայրս կարծում է, թէ զեռ սովորում եմ: Պրոֆեսորներիցս մէկն ինձ ասաց, որ ես կամ մեծ մարդ դուրս կը գամ, կամ ամենամեծ պարկեցը: Հա-

յան, ուստի և ձեռք չէին առել նախադրութիւնն այն միջոցները, որ այժմ այնպէս խտուրթեամբ գործադրում են ժանտախտով վարակուած միւս հիւանդներին վերաբերմամբ: Բացի դրանից, Բարելը խիստ խմում էր: Անցած շաբաթ նա երկու անգամ արքած էր, հազախալի է, որ երբ նա խմում էր, շատ էլ ուշադրութիւն չէր դարձնում նախադրութեան միջոցները պահպանելու: Ով գիտէ, ինչպէս էր նա մարդու լաբորատորիան: Որտեղ էր դնում նա իւր ծխամորժը և յետոյ բերանը դնում:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կարգադրով «Նոր-Դար»-ի 174 համարում Ջուլուց պրուած մի նամակ, որը վերաբերում է այնտեղի հայոց բարեգ. ընկ. գրադարան-ընթերցարանի մէջ տիրող մի քանի զեղծումներին, և կարգադրով նոյնպէս Թիֆլիսում հայերէն լեզուով հրատարակուող «Մշակ» թերթի 189 համարում լոյս տեսած նոյն գրադ-ընթերցարանի գրադարանագետի մի նամակը իբր պատասխան (եթէ պատասխան կարելի է համարել) «Նոր-Դար»-ում լոյս տեսած նամակին,—մենք միանգամայն դարձացանք: Անկարելի է լռել, երբ մարդ տեսնում է, թէ ինչպէս հրապարակի վրայ արգաւորութիւնը ոտնակոխ է լինում: Գրադարանագետը ցոյց է տալիս իւր գոյնը և հետեւելով այդ թերթի օրինակին, որի մէջ հրատարակել է իւր պատասխանը, դիմում է հետեւալ հեշտ միջոցին՝ թէ «հրամարհում եմ թերթը, և թէ նրա թղթակցներն... գրուի ինչ-նեք»: Նա կարծում է, թէ դրանով ապացուցեց ճշմարտութիւնը և ազատուեց պատասխանատուութիւնից...:

Երբ, որովհետեւ մի անգամ էլ մենք ենք ակնատես եղել Ջուլու գրադ-ընթերցարանի զեղծումներին՝ հսկան կուպիկները վերաբերմամբ, սոյն նամակով միանգամայն հաստատում ենք՝ որ «Նոր-Դար»-ի մէջ լոյս տեսած նամակները, Ջուլու գրադ-ընթերցարանի վերաբերմամբ ճշմարտութիւն են բովանդակում: Անցեալ տարի ամառը, գտնուում էի Ջուլու, իբրեւ յաճախող այնտեղի գրադ-ընթերցարանի, մի ամսականը վճարելով՝ ստացայ անդորրագրի, ամբող լրաւորուց յետոյ շուտով պիտի ձանապարհուէի Ջուլուց, ուստի աւելորդ համարելով ամսով կամ շաբաթով յաճախելու համար սկզբից վճարել և անդորրագրի ստա-

պէս վարուել, որ կարծես թէ հիւրասիրտը ես չէի, այլ—ինքը: Ընթերթի համար ամեն կարգադրութիւն նա արեւմէն բիֆստեքս կուտում, դեւ Երազ չեւ խմիլ, ես մի բաժակ կընդունեմ: Արագը նա կոնծեց մի ումագով: Մինչև բիֆստեքսը կըրերէին, սառը մսեղէնին վրայ ընկաւ քաղցած գայլի պէս: Բիֆստեքսն էլ չկշտացրեց նրան, և նա դարձաւ մսեղէն պահանջեց: Եւ այդ բոլորը նա չրեց մի չիշ կարմիր գինով: Յետոյ ծըլախոտ պահանջեց և մի հատ թաւազայ արեց ինձ: Ես հրաժարուեցի, որովհետեւ չէի ծխում:

—Ի՛նչ տեսակ մարդ ես,—ասաց նա,—ոչ ծխում ես, ոչ խմում և ոչ կարգին հաց ես ուտում:

Նա դանակով ծծեց զինու դատարկ շիշը և մօտ վաղող սպասարանին պատուիրեց, որ մի շիշ գինի էլ բերի:

—Կուգիւն ասեմ, այս բոլորէն ինչ ես մտածում,—գինին նա ինձ:

—Ի՛նչ:

—Մտածում եմ. «Էս հարամադէն համ իմ հիւրն է, համ էլ ինքն է կարգադրութիւններ անում»:

Ծիծաղեցի:

—Ինչ ուզում ես՝ ասա, անմիտ նախադրութեանը լի է մեծ կեանքը,—աւելացրեց նա:—Այդ նախադրութեանը ներքէ կարող պէտք է գասիլ, անշուշտ, և հիւրասիրութեան պայմանները ինչեւ

առել նա-
նքը, որ
գործա-
նում միւս
յի գրա-
նայած
բարձր
կում էր,
գարձնու
կանայնե-
մարդու
նում նա
դուռնու-

ԵՆՆ

74 համա-
մակ, որը
բարեգ-
մէջ տի-
կարգա-
նի լիզուով
թի 182
բարդ-ըն-
թի մի նա-
պատա-
նարք-ում
միանգա-
է լուել,
պէս հրա-
տոնակի
յից է տա-
թերթի
ել է իւր
աշի հեշտ
թերթը,
րոթիւն-
անով ա-
զատուեց

էլ մինը
բարդ-ըն-
ական կո-
նումակով
որ ձեռ-
մակները,
վերաբե-
նդակում
է ի Զու-
գրադ-
մարե-
միւր լրա-
անապար-
համարե-
նիւս հա-
գիր ստա-

հիւրա-
Ընթերթի
նա արեց
Արադ չն-
աւ: Արադը
բիֆտոն-
ին վրայ
ֆտոնը
զարձեալ
լորը նա
նետոյ ծը-
թաւա-
որով-
յի, որով-
նուց նա,
չ կարգին

զատարկ
ըն պա-
երի:
նա ինչ ես
նամզողէն
ն է կար-
միտ նա-
կանքը,
աշարմ-
անշուշտ,
որը ինչն

նալ, վճարել ամեն յաճախելու ժամա-
նակ վճարել 5 կոպէկ և այնպէս էլ ա-
րեցի: Այսպիսով ուղիղ մի շարքով յա-
ճախելով ընթերցարանը, վճարել եմ
5-ական կոպէկ, սակայն չեմ ստացել
այդ 5-ական կոպէկները համար ոչ մի
անդրադարձիւր և ոչ էլ մատնանում նշա-
նակուել են իմ վճարները... Արդ՝ չէ որ
բարեկեցիկ 5-ական կոպէկները են գո-
յանում... և միջին այդ մասին ձայն
բարձրացնելը, հաշիւ պահանջելը մեղք է:
Եթէ ինչեւէ գրագրան-ընթերցարանի
գեկավարները միջոց ունին արդարանա-
լու կամ գրելու իրենց գէմ հղած մե-
ղադրանքը, ինչն չեն օրինաւոր ճանա-
պարհով հեղքում կամ հաշիւ տալիս հա-
տարակույթեանը, այսպէս ինչ յիմար
պատասխան է, թէ՛ «Թերթը և նրա...
թի օրակները գրածներն աշխատանք-
ով անպատասխան եմ թողնում»: Դա
մի աշխատակալին է, որին գիտում
են միշտ ինչեւէ թերթի մարդիկ նսնի
ընկած ժամանակ, չհասկանալով երևի,
որ գրանով ապացուցում են միմիայն
իրենց անգործութիւնը և այն, որ իրենք
հար չունին պարզիւս հրապարակել
նկրտ... Բարոյապէս օժտուած անհատը,
եթէ նա մարդ է, չի լուում եթէ
գտնում է, որ իւր գէմ եղած յարձա-
կումներն անարդարացի են, նա պատաս-
խանում է բաց ճակատով, այսպէս նրա
«արժամարանքը» քանի գրող արժէ.
«արժամարանքն» այս դէպքում «արհա-
մարհողի» վրայ բարձուած մեղադրանքի
հաստատութեան նշան կարող է լինել
միայն...

Մեծապատիւ պ. խմբագիր, խոնար-
հաբար խնդրում եմ գրութեան մի ան-
կիւն շնորհէք «Նոր-Դար»-ի էջերում:

Արշակ Թումանյան
Մեղք, 13 հոկտ.

ԹԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԱԽԿ ԳԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՅ

ԹԱԿԱՅ, 11 հոկտեմբերի. — Հայ վա-
ճառականները Ուրմից հեռագիր ստա-
ցան, որ փող չուղարկին, որովհետեւ քա-
ղաքը յուզուած է, վաճառականները և
կատարողութիւնն իրար են անցնում:
Այդ հեռագրից վախեցած վաճառական-
ներն իրենց չեքերը բռնկից յիտ վեր-
ցրին: Իսկայն Ամիրը հեռագրով հարկաւոր
կարգադրութիւններն արեց: Երկու օրից

համար ուղղակի ինքս չպահանջեմ այն,
ինչ որ սիրտու ցանկանում է: Մի բան
որով ես պարծենում եմ, այդ այն է, որ
ես ոչ մի բանից չեմ քաշոււմ, որովհե-
տեւ չեմ հասկանում, թէ ինչ բան է ա-
մօթի զգացումը:

— Իբր թէ:
— Աստուած է վկայ:
— Դու Աստուծո հաւատում ես:
— Ի՞նչ, չի՞նք կարծում ես՝ աթէիստ
եմ: 2է, ես այգալիսի գատարկ բաների
վրայ ուղիղ եմ յոգնեցնում: Ասում են՝
Աստուած կայ, ուրեմն կայ:
— Բայց ասում են, որ չկայ:
— Ուրեմն չկայ:
— Բայց այս րոպէին Աստուծո վկայ
բերեցի:

— Ուրեմն կայ: Բայց թողնեք այս.
ուս սովորութիւն է: Փիլիսոփաների
մէջ, իմ կարծիքով, եպիկուրէն էր ամե-
նից խելօքը: Խելի կեանքից այն ամե-
նը, ինչ որ կարող ես, և ոչ մի բանի
մասին մի մտածիր: Մտածողութիւնն
առհասարակ խանգարում է մարտդու-
թիւնը, իսկ յայտնի է, որ ստամոքսի
խանգարումն յուսահետութիւն է առաջ
բերում, իսկ յուսահետութիւնից աւելի
սարսափելի դժբաղդութիւն չկայ աշ-
խարհիս երեսին:

Նա լցրեց բաժակները սպասաւորի
նոր բերած շէնց:

— Խմե՛ք այս նրանց կենացը, որոնք

յետոյ իմացանք, որ այնտեղ էլ ժողո-
վուրդը հայի պատճառով մեծ խուճու-
թիւններ է յարուցել, բայց գաղտնաւոր
աշխատութեամբ շուտով քաղաքը խաղա-
ղել՝ Թաւրիզից յատուկ մամուր է գնա-
ցել, ուստի քահանային ծեծող Զառ-
դամի եղբորը Թաւրիզ բերելու, իսկ իրեն
Զառդամին թողի և Մալմաստի դատաւո-
րութիւնից անմիջապէս պաշտօնակն են
արել:

Ստորոյի հայ և թուրք գելադանները
եկել են Թաւրիզ բողոքելու իրենց դե-
ղատէր Մաշադ Թաղու գէմ, որին հայե-
րն են հարստացրել այս մի քանի տա-
րուայ մէջ: Խնդիրը մինչև Թեհրան հաս-
ցրին սաւրացիք: Լուում է, որ Թեհրա-
նից գործը յանձնուել է Ամիրին, որ սա
կարգադրի: Ամիրը յօգուտ գելադաններին
է խոսում և իրենք պայմաններ է առա-
ջարկել Մաշադ Թաղու: Սա այն Մա-
շադ Թաղին է, որ անմեղ տեղը Մալմաս-
տի յայտնի հայ վաճառականներին իրեն
կալանաւոր Թաւրիզ բերել տուեց մի
սպանութեան գործի պատճառով, որի
մասին նրանք տեղեկութիւն չունէին և
որից հազիւ կարողացան ազատուի 4000
թուման կաշառք տալով: Այժմ, ինչպէս
երևում է, կաշառք տալու հերթը իրեն
է հասել, որովհետեւ սաւրացիք շատ ա-
մուր են կանգնել և Ամիրի խորհրդով ա-
սում են՝ որ կամ ծախի գելադանները վը-
րայ, կամ ստանայ գելադան տասնորդը
այնպէս, ինչպէս վճարել են կառավա-
րութեան ձեռքում եղած ժամանակ,
կամ եթէ ուզում է գելադան իւր ձեռքում
մնայ, այդ դէպքում թող իրենց բաւարա-
բութիւն տայ, որ նորից ընդունեն նրան
իրենց աղան: Թէ որ կողմը պիտի յաշո-
ղի, դեռ ես յայտնի չէ: Հայ գելադաննե-
րի դատը պաշտպանում է մեր եպիսկո-
պոսը:

Մեր Ատրպատականի ցորենատէրերը
ինչպէս երևում է պիտի յաղթեն կառա-
վարութեանը, որովհետեւ հայի գելադան-
կարծակի բարձրացաւ ուժեղ առաջ, իսկ
Ուրմիզում և ուրիշ տեղերում ասում են,
որ գնեւն աւելի թանկ են: Մուսնոտիկի
մի յայտարարութիւնով սրանից յետոյ
սպիտակ փողին սարք չկայ (առաջ մէկ
թուման սպիտակ փողին տալիս էինք
և ստանում էինք սե փողով մէկ թուման
իննը առաջ) և սրանից յետոյ 8-ը թում-
բալ մի առաջ է, որով միմիայն Ատրպա-
տականի ժողովուրդը կըրցնում է մօտա-
ւորապէս 1/3 միլիոն թուման: (Թուման
այժմ հաւասար է ուսական երկու րուբ-
լուն): Այս օրերս Թաւրիզ հասաւ օսման-

այնքան խելօք են, որ Աստուծո գոյու-
թեան խնդրով չեն զբաղւում:

Եւ նա աչքը բաժակի մէջ անկած՝
կամաց և մեծ ախորժակով ծծեց գի-
նին:

— Ես հսկայական յիմարներ եմ համա-
րում այն մարդկանց, շարունակեց նա,
— որոնք ներկան գործում են ապագայի
համար: Մի ընկեր ունիմ ուսանողներից.
գրպանում որ մի մանէթ ունենայ, մի
կոպէկ չի ծախել: Ասում է՝ վաղը
քաղցած կըմնամ. բայց մոռանում է, որ
այսօր քաղցած է մնում: Քերականու-
թեան միջոց պէտք է ջնջել ապաւնի
ժամանակը: Ապագայ չկայ, որովհետեւ
այնպէս է, իսկ ինչ որ այնպէս է, այդ
մասին մտածելն ու հոգալը, բնականա-
բար, մեծ յիմարութիւն է: Բայց դրա-
նից, դա վստիկութեան, անվստահու-
թեան նշան էլ է: — մի գուցէ, եթէ
այսօր այդպէս անեմ՝ վաղի այնպէս լի-
նի, ու այսօր չեն անում այն, ինչ որ
իրենց սիրաւ ցանկանում է: Ի՞նչ է
կեանքը: Գամ, աւելի ճիշտը, ինչ պէտք
է լինի կեանքը. — ըրդէական հաճոյք:
Ե՛հ, երբուր սրտիդ այս ըրդէի թելա-
դածը չես անում ինչ-որ վաղուան հա-
շիւներով, էլ ինչն ես ապրում: Այդպի-
սով, իբր թէ խոհեմ ուժեղամբ, — այ մի
ուրեք բառ, որ նոյնպէս չեմ հասկանում,
— իբր թէ խոհեմութեամբ, միշտ չես
անիլ այն, ինչ որ ցանկանում ես անել:

եան ընդհանուր հիւպատոս Ռեֆատ բէլը,
որին թէ կառավարութիւնը և թէ օս-
մանեան հայ և թուրք հպատակներն ըն-
դունեցին մեծ շքով. ընդառաջ էին գը-
նացի մօտ 14 վերստ: Ասում են, որ
բաւականին կըթուած մարդու տպաւո-
րութիւն է թողնում: Կինը յոյն է:

Մի ջուլտ մի կէտ տաճկահայեր սկը-
սել են Թաւրիզում համարեա թէ ամեն
բան փոխել և ձ. Գոլիս, օրինակ՝ ինչպէս
Բերդաթաղի հողաբարձութեան ընտրու-
թիւնը: Դժգոհների ձայնին սրբազան ա-
ռաջնորդը նշանակութիւն չտուեց: Նա
գեկավարում է — դուստ միապետական
ոգէթիմով: Թաւրիզից էլ, փառք Աստու-
ծոյ, գուրքը շատ կըրթան, կ'վճեն, բայց
բան չիմածը շատեանք:

Հօկ. 9-ին մի հացթուխի քիթը երկու
կողմից ծախել էին և մի թել անցկացը-
րած՝ պտտեցնում էին փողոցները, ո-
րովհետեւ հացը պղկատ էր լինել:

Մարդալայում հայ վաճառականները
դադարել են սարգայ գնելուց՝ թանկու-
թեան պատճառով. լիտը մինչև այժմ 6-
7 դրան է: Իսկ նույն այս տարի շատ
առատ է և գնում են մեծ քանակու-
թեամբ բոլորը՝ հէնց Թաւրիզում:

Հաղար

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԴՐԱՅՓՈՒՍԻ ԳՈՐԾԸ. — Neue Freie
Presse-ը հետեւալ հեռագիրն է տալի
4. Պոլսից. «Վիլհելմ կայսրի այստեղի
գերմանական ուսումնարանն այցելած
ժամանակ, խօսք ընկաւ Դրաքիւսի գոր-
ծի մասին: Գերմանական գաղութի ան-
դամները մէկը նկատեց, թէ ֆրանսիա-
կան գործը սպանելի երեք քառորդ մա-
սը համոզուած է, որ Դրաքիւսն անմեղ
է, մինչդեռ նրան մեղաւոր են հանգի-
սացնում միմիայն ֆրանսիական ընդհա-
նուր շտաբի սպանելու: Գայրը գլխով
հաւանութեան նշան տուեց և աւելա-
ցրեց. «Այս բոլոր գործի մէջ դարձա-
նաքին այն է միայն, որ այդ պարոնները
հաւատում են, թէ ես իսկապէս նամակ-
ներ եմ գրել Դրաքիւսին և այդ նամակ-
ները գնել է միլիտար հանձնարար 27,000
ֆրանկով»:

«Matin» լրագիրը տպում է Դրաք-
իւսի մասին ահեղագրութիւններ հաւա-
քելու համար Դիլանա ուղարկուած ճա-
նապարհորդ ժան հետի պատմութիւնը:
Կայնանայում կատարուած լուրջ հետա-

միշտ կըզսպեա քեզ, իսկ յետոյ մէկ
էլ տեսար՝ մեռել ես: Մահուան գա-
ղաթարը խելացի մարդու համար մեծ
խթան պէտք է լինի ամեն բան անելու,
այսինքն այն ամենը, ինչ որ վերջաւոր
ցանկանում է: Այսօր թէ վաղը պէտք է
մեռնեմ, չէ. Է՛հ, երբ որ այդպէս է,
ինչու չանեմ այն, ինչ որ ցանկանում
եմ: Ես դեռ կանեմ, յետոյ, հէնց անի-
ծեմ, ինչ ուզում է պատահի... Գրկնում
եմ. փիլիսոփաների մէջ ամենից խելօքն
Եպիկուրէն էր. — խելի կեանքից այն ա-
մենը, ինչ որ կարող ես, և ոչ մի բա-
նի մասին մի մտածիր. — աւելացրեց նա
գլխու բաժակը նորից ծրծրփելով:

— Բայց դու սխալուում ես, — վերջապէս
չկարողացայ դիմանալ և նկատեցի ես. —
Եպիկուրէն այդպիսի բան չի ասել. դու
միայն կըլնում ես ստոյկների գրպա-
րութիւնը Եպիկուրի գէմ: Ամենից առաջ
պէտք է նկատեմ քեզ, որ քո հաւանած
այդ փիլիսոփայի գործ էր ամուսն ամե-
նահասարակ կերակուր, և այն էլ չափա-
ւոր կերակուր, և խմում էր միմիայն ջուր.
Իսկ դու տասը մարդու կերակուր կերար
այս րոպէիս և գլխու երկրորդ շիշն է,
որ դատարկում ես: Բայց այդ — մար-
մնականը: Իսկ հոգեկան-բարդական...
միշտ է, Եպիկուրը ողորմ էր, թէ եր-
ջանութիւնը հաճաքի մէջ է, բայց նա
մեն մի հաճոյք վայելելուց առաջ, նա
ամենախիստ քննութեան էր ենթարկում

գոտութիւններից պարզուել է, որ Դրաք-
իւսը ենթարկուած է տաւանաւոր բան-
տարկութեան: Նրա փորձի բանաւ շըր-
ջապատուած է բարձր սերտ ցանկապա-
տով: Կարողաւորին խախել հսկում են, և
նա մինչև անդամ չղթւայուած է. բայց
չնայելով այս բոլորին, նա առողջ է:
Նա ոչինչ չգիտէ իւր գործի վերաբնու-
թեան վերաբերմամբ տեղի ունեցող
չարժան մասին:

ՖԱՂՈՐԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ. — Այն լուրերը,
թէ Փրանսիան գլխում է, առիթ էին
տուել Լոնդոնի մի քանի լրագրների ի-
րենց կառավարութիւնից վճռապէս պա-
հանջելու, որ Անգլիան ևս պատերազմի
պատրաստութիւններ տեսնի: Պորտու-
գալի նաւերին հրամայուած էր պատ-
րաստ լինել և պատերազմի ժամանակի
թուով նաւատները վերցնել: Միևնոյն
ժամանակ հրաման էր ստացուած գլխե-
լու բոլոր թրփիլ-նաւերը և կինոական
մթերքների պաշարներ վերցնելու: Սա-
կայն կարծուած է, որ պատերազմական
այդ պատրաստութիւններն իրենց ան-
միջական հետեանքը չեն ունենալ, չնա-
յելով, որ Լոնդոնում յուզումը բաւական
խիստ է, այնպէս որ հասարակ ամբոխն
անգամ խօսում է Փաշալայի խնդրի և
Փրանսիայի հետ ունենալիք ընդհարման
մասին:

ԱՆԻՇԻՆԱՅԻՆՆԵՐԸ. — Զուլեյիլայի
դաշնակցական խորհրդի նախագահ Ռիւս-
տը բաղձաթիւ սպառնական նամակներ
է ստանում անիշինականներից: Այդ
պատճառով Բերնի ոտակականութիւնը նա-
խագրուածն աւտակարգ միջոցներ է
ձեռք առել: Ռիւստի բնակարանը շա-
րունակ պահպանում է գաղտնի ոտակ-
կաններով, որովհետեւ անիշինականնե-
րը սպառնում են, որ կրակ պիտի տան
նրա տունը: Վախենում են, որ նախա-
գահին դժոխային միջոցաւ ուղարկուի,
ուստի նրան խնդրել են, որ պոստից
ստացուած բաները չբանայ ինքը:

ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ

ՄԱՍՍՈՎԱ, 19 հոկտեմբերի. — Ռահէլ-
տի սուլթան, որին խաղական կոմիտայն
Աստաք էր կանչել խորհրդակցելու, կա-
րողացաւ փախել: Սուլթանի կողմնա-
կիցների և խաղական հեծեալ պահուոր-
դայինի միջև կռիւ տեղի ունեցաւ:
Կարգը վերականգնած է:

հետեանքը, որովհետեւ կան հաճոյքներ,
որոնց հետեանքը միշտ դառն է լինում:
Պահանջութիւն և ինքնազոպողութիւն
ամեն բանում — ահա իսկապէս Եպիկուրի
վարդապետութիւնը, և ոչ թէ անսահ-
ման սանձարձակութիւն, ինչպէս դու ես
հասկանում:

— Հէնց անիծեմ, չեմ վիճում, — բա-
ցականչեց Թուսեանը: — Բայց այդ աւելի
վատ նրա անուան համար, եթէ այնպէս
չի քաղցրել, ինչպէս ես եմ հասկանում:
Ուրեմն նրանից աւելի խելօքը նրանք
են, որոնք նրա վարդապետութեանն իմ
հասկացածը քաջատրութիւնն են տուել:
Նա արդէն արքած էր, և ես այլեւ
աւելորդ համարեցի նրա հետ վիճաբա-
նելը: Դիտում էի միայն, թէ ինչպէս
բաժակը բաժակի հետից ծրծրփում էր,
ստանց գլխի մի գլծն անգամ շարժե-
լու: Արքած էր, բայց խօսքի թելը չէր
կորցնում: Համբերութեամբ սպասեցի,
մինչև որ մի շիշն էլ դատարկեց, յետոյ
պատուիրեց, որ վճարեմ, և, վերջապէս,
ժամը 2-ից անց էր, որ չիմեցինք դէպի
տուն:

Նա տեղաւորուեց իմ ննջարանում:
Բարեբաղդաբար, մի ձեռք աւելորդ ան-
կողին ունէի, ձգեցի վառարանի մօտ,
պատի տակ (մահաճակալիցս վճռապէս
հրաժարուեց): Պառկեց:

Ես մի վատ սովորութիւն ունիմ. ինչ-
քան էլ որ յոգնած լինիմ և ինչքան էլ

ՎԵՆԵԱ. — Գթութեան քոյր Պիւսան
վախճանուեց:

ԵՐՈՒՍԱԳԵՄ. — Գերմանական կայսե-
րական զոյգը ժամանեց այստեղ, այցի-
լեց Տիրոջ Դազարի կեղեցիկ, ներկայ
հղաւ Բեթղեհէմի աւետարանական եկե-
ղեցում կատարուած ժամերգութեանը:
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. — Վախճանուեց բանա-
ստեղծ Նախով Գետրովիչ Պոլոնսկին:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՌԱԶՄԱՎԻՐԱՅԻՆ ՃԱՆԱՊԱՐԶ

1898 թ. մայիսի 1-ից մինչև 1898 թ. նոյեմ. 1

Թիֆլիսից I-ին հինգ տեղ ունեցող
կառք մեկնում է առ. 9 ժ. 30 ր. գլխերում
է Մլէթում և հասնում է Վաղրիկապա-
միւս օրը եր. 7 ժ. 20 ր.: II-ը մեկ-
նում է առաւօտեան 11 ժամին և գլխե-
րում է Պասանաւորում. հասնում է Վա-
ղրիկապա միւս օրը եր. 9 ժ. 20 ր.:
Վեց տեղ ունեցող I-ին հանրակառք:
(առանց գլխերիւ) մեկնում է օրուայ 2
ժ. 30 ր. և հասնում է Վաղրիկապա միւ-
ս օրը եր. 4 ժ. 35 ր.: II-ը մեկնում է եր. 3
ժ., առանց գլխերիւ, հասնում է Վա-
ղրիկապա միւս օրը եր. 11 ժ. 20 ր.:
Վաղրիկապա միւս օրը եր. 11 ժ. 20 ր.:
I կառքը մեկնում է առ. 7 ժ. գլխե-
րում է Մլէթում և հասնում է Թիֆլիս
միւս օրը եր. 6 ժ. 30 ր.: II-ը մեկ-
նում է առ. 9. 30 ր. գլխերում է Գու-
դաւորում և հասնում է Թիֆլիս միւ-
ս օրը 7 ժ. 55 ր.:

Վեց տեղ ունեցող I-ին հանրակառք:
(առանց գլխերիւ) մեկնում է եր. 5 ժ.
30 ր. և հասնում է Թիֆլիս միւս օրը,
եր. 7 ժ. 25 ր.: II-ը մեկնում է եր. 3
ժ. և առանց գլխերիւ հասնում է
Թիֆլիս միւս օրը եր. 10 ժ. 55 ր.:

ԱՆԴՐԱՎՈՎԱՅԻՆ ԵՐԱՎՈՐՈՒՄ

Մարդատար գնացքը № 1 Բազուից
Թիֆլիս մեկնում է օրուայ 4 ժ. 15 ր.,
հասնում է Թիֆլիս առ. 8 ժ. 38 ր.,
մեկնում է Թիֆլիսից Բաթում առ.
9 ժ. 20 ր., հասնում է Բաթում եր. 8
ժամին 52 ր.

